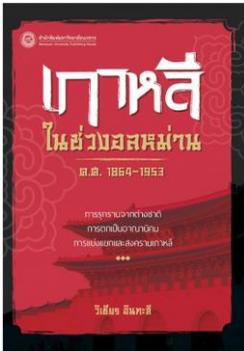

เกาหลีในช่วงอลหม่าน ค.ศ.1864-1953: การรุกรานจาก ต่างชาติ การตกเป็นอาณานิคม การแบ่งแยกและสงคราม เกาหลี

รัญวรัชญ์ กอบศิริธีร์วรา*

Ranwarat Kobsirithiwara

วิเชียร อินทะสี. 2561. พิษณุโลก:

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.

296 หน้า

หนังสือด้านเกาหลีศึกษา *เกาหลีในช่วงอลหม่าน ค.ศ.1864-1953: การรุกรานจากต่างชาติ การตกเป็นอาณานิคม การแบ่งแยกและสงครามเกาหลี* แต่งโดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร อินทะสี อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร สำเร็จการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิตด้านเกาหลีศึกษา (Korean Studies) จากมหาวิทยาลัย Hanyang สาธารณรัฐเกาหลี โดยชอบเขตความสนใจและ

---

* อาจารย์ภาควิชาวรรณคดี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ติดต่อได้ที่: ranwarat.p@gmail.com

ความเชี่ยวชาญของท่านคือ การเมือง เศรษฐกิจ และสังคมเกาหลี โดยเฉพาะการเมือง และกระบวนการความเป็นประชาธิปไตยในเอเชียตะวันออก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิเชียร ผลิตหนังสือและตำราทางวิชาการด้านเกาหลีศึกษาอย่างต่อเนื่อง อาทิ **ประวัติศาสตร์การเมืองเกาหลีสมัยใหม่** (2557) (ร่วมกับซองฮิลจุน) **พลวัตความเป็นประชาธิปไตยในเกาหลีใต้ : จากอานาจนิยมสู่ประชาธิปไตยที่มีนัย** (2556) “การเมืองเกาหลี : พัฒนาการและแนวโน้ม” ใน **เกาหลีในโลกาภิวัตน์ : ปัจจุบันและแนวโน้มศตวรรษ 21** (2545) “ความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นกับเกาหลีใต้ ในช่วงครบรอบ 100 ปี ที่ญี่ปุ่นเข้ายึดครองเกาหลีเป็นอาณานิคม” (2554) จากผลงานที่กล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่าผลงานของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร มีคุณูปการต่อวงการเกาหลีศึกษาในประเทศไทยเป็นอย่างมาก

สำหรับหนังสือ **เกาหลีในช่วงอลหม่าน ค.ศ.1864-1953: การรุกรานจากต่างชาติ การตกเป็นอาณานิคม การแบ่งแยกและสงครามเกาหลี** ตีพิมพ์ครั้งแรกในปี พ.ศ.2561 โดยมีวัตถุประสงค์ตั้งที่ผู้เขียนแสดงไว้ในบทนำว่า “ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพการณ์ของเกาหลีในยุคอลหม่านระหว่าง ค.ศ.1864-1953 ที่เกาหลีต้องเผชิญเหตุการณ์สำคัญ ได้แก่ การรุกรานจากต่างชาติ การตกเป็นอาณานิคม การแบ่งแยก และสงครามเกาหลีถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการวิเคราะห์และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเกาหลีทั้งสอง รวมทั้งมหาอำนาจที่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาถัดมาซึ่งเป็นสิ่งยืนยันสำคัญประการหนึ่งว่าการศึกษาเหตุการณ์ในอดีตย่อมทำให้เห็นความเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ในช่วงถัดมาอันสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ดังข้อสังเกตของนักวิชาการที่ว่าประวัติศาสตร์ถือว่ามีคุณูปการต่อการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ” (วิเชียร อินทะสี, 2561, น.4)

หนังสือเล่มนี้จึงเป็นประจักษ์พยานที่สำคัญว่าการศึกษาด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนั้นต้องอาศัย “ประวัติศาสตร์” เป็นเครื่องมือเพื่อให้ทราบมูลเหตุและสามารถเชื่อมโยงเข้ากับการศึกษาการเมืองของประเทศนั้น ๆ ในปัจจุบันได้ หนังสือ **เกาหลีในช่วงอลหม่าน ค.ศ.1864-1953: การรุกรานจากต่างชาติ การตกเป็นอาณานิคม การแบ่งแยกและสงครามเกาหลี** ผ่านการเรียบเรียงเป็นบทต่าง ๆ

จำนวนทั้งสิ้น 6 บท คือ บทที่ 1 บทนำ บทที่ 2 เกาหลีกับการรุกรานจากต่างชาติช่วง ค.ศ.1864-1910 บทที่ 3 เกาหลีสมัยเป็นอาณานิคมญี่ปุ่น บทที่ 4 การแบ่งแยกเกาหลี และการสถาปนาเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ บทที่ 5 สงครามเกาหลี และบทสุดท้ายคือ บทสรุปเป็นบทที่ 6 โดยในแต่ละบทผู้เขียนได้ให้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์และสังคมของ ประเทศเกาหลีที่ส่งผลกระทบต่อเนื่องกันมาเป็นลำดับตั้งแต่นั้นปี ค.ศ.1864-1953 ดังนี้

ในบทที่ 1 บทนำ ผู้เขียนกล่าวถึงมูลเหตุของการแต่งหนังสือเล่มนี้รวมถึงข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความสำคัญของประวัติศาสตร์เกาหลีในช่วง ค.ศ.1864-1953 เพื่อเป็นการปูพื้นฐานไปสู่บทที่ 2 คือ เกาหลีกับการรุกรานจากต่างชาติช่วง ค.ศ.1864-1910 ใน บทนี้ผู้เขียนได้ทำการปูพื้นฐานให้กับผู้อ่านด้วยการให้ภูมิหลังของประเทศเกาหลีโดยย่อ ก่อนจะนำผู้อ่านเข้าสู่สภาพด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของเกาหลีในช่วงปลาย คริสต์ศตวรรษที่ 19 และการดำเนินท่าทีต่อต่างชาติอันนำมาสู่เหตุการณ์ต่อมาคือการ เคลื่อนไหวเพื่อการปฏิรูปกับการแทรกแซงของต่างชาติ จนกระทั่งถึงช่วงเวลาอลหม่าน แรกของเกาหลีคือ การตกเป็นอาณานิคมของญี่ปุ่น ซึ่งผู้เขียนได้นำเสนอที่มาของการ ครอบงำและการยึดครองเกาหลีเป็นอาณานิคมของญี่ปุ่น ต่อเนื่องมาในบทที่ 3 ผู้เขียน ถ่ายทอดสถานการณ์ของเกาหลีสมัยตกเป็นอาณานิคมญี่ปุ่นซึ่งทำให้ผู้อ่านสามารถ เชื่อมโยงเข้ากับสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างเกาหลีและญี่ปุ่นในปัจจุบันได้ โดย ผู้เขียนให้ข้อมูลการดำเนินการของญี่ปุ่นสมัยยึดครองเกาหลีและการต่อสู้เพื่อเอกราช ของเกาหลี และแสดงให้เห็นว่าการถูกปกครองโดยญี่ปุ่นส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกาหลีอย่างไรบ้าง

เป็นที่ทราบกันดีว่า ช่วงเวลาแห่งความอลหม่านของเกาหลีที่เป็นที่ประจักษ์ต่อ ประชาคมโลกและยังคงสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบันคือ ความขัดแย้งอันนำมาสู่การแยก ประเทศของเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ ซึ่งหากไม่ใช่ผู้ที่อยู่ในแวดวงรัฐศาสตร์และ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอาจไม่ทราบถึงมูลเหตุและที่มาที่ไปที่แท้จริงของช่วงเวลา แห่งความอลหม่านนี้ ผู้เขียนได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการแบ่งแยกเกาหลีและการ สถาปนาเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ไว้ในบทที่ 4 เริ่มด้วยเหตุการณ์การแบ่งแยกเกาหลี อันนำมาสู่การถูกมหาอำนาจเข้ามายึดครองและได้นำเสนอข้อมูลสำคัญคือ บทบาทของ

สหประชาชาติในการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ จนนำมาสู่ บทสรุปของความมอลหม่านนี้คือการสถาปนาสาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) และ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี (เกาหลีเหนือ)

เมื่อผ่านช่วงเวลาแห่งความขัดแย้งและการแบ่งแยกเป็นสองประเทศแล้ว เหตุการณ์ความขัดแย้งของประเทศเกาหลีมิได้ยุติลงโดยสิ้นเชิง หากแต่ได้ปะทุเป็น ความมอลหม่านครั้งต่อมาที่ประจักษ์ต่อชาวโลกคือ สงครามเกาหลี ซึ่งในบริบทของชาว ไทย เมื่อเอ่ยถึงสงครามเกาหลีจากก่อให้เกิดความรู้สึกว่าอยู่แยกห่างจากประวัติศาสตร์ ของประเทศไทยและไม่ทราบมูลเหตุของสงครามเกาหลีที่ชัดเจน ในบทที่ 5 ผู้เขียนได้ให้ ข้อมูลที่มาของสงครามเกาหลีโดยเฉพาะประเด็นสำคัญคือการแทรกแซงของมหาอำนาจ ในสงครามเกาหลี และแสดงให้เห็นบทบาทของสหประชาชาติในสงครามเกาหลี เช่นเดียวกับที่ปรากฏในบทที่ 4 ช่วงก่อนการแยกประเทศ นอกจากนี้ผู้เขียนยังแสดงให้เห็น ความรุนแรงของสถานการณ์การสู้รบในสงครามเกาหลีและนำมาสู่จุดจบของ สงครามครั้งนี้ด้วยการเจรจาสงบศึกสงครามเกาหลี

จากเหตุการณ์ความมอลหม่านที่ประเทศเกาหลีเผชิญระหว่างปี ค.ศ.1864-1953 นำมาสู่บทสรุปสถานการณ์ต่าง ๆ ในบทที่ 6 เพื่อเป็นการทบทวนแก่ผู้อ่านว่าเหตุการณ์ ความมอลหม่านทั้งหลายเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อการก่อร่างสร้างชาติของเกาหลีทั้งสอง ประเทศอย่างไรและทำให้ผู้อ่านสามารถเชื่อมโยงและวิเคราะห์การเมืองและ ความสัมพันธ์ของเกาหลีกับมหาอำนาจต่าง ๆ ในโลกได้อย่างเข้าใจยิ่งขึ้น หนังสือ **เกาหลีในช่วงอลหม่าน ค.ศ.1864-1953: การรุกรานจากต่างชาติ การตกเป็น อาณานิคม การแบ่งแยกและสงครามเกาหลี** จึงเป็นประจักษ์พยานที่ชัดเจนถึง ความสำคัญของการศึกษาอดีตเพื่อเข้าใจปัจจุบันและคาดการณ์ถึงอนาคตนั่นเอง

การรุกรานจากต่างชาติ การตกเป็นอาณานิคม: มุมมองทางประวัติศาสตร์ที่ร้อย เรียงอย่างลงตัว

จุดเด่นของหนังสือ *เกาหลีในช่วงอลหม่าน ค.ศ.1864-1953: การรุกรานจากต่างชาติ การตกเป็นอาณานิคม การแบ่งแยกและสงครามเกาหลี* คือ การร้อยเรียงข้อมูลทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นระบบและแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลระหว่างเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อกันซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของผู้แต่งที่ต้องการให้หนังสือเล่มนี้เป็นไปเพื่อ “ประโยชน์สำหรับการศึกษาค้นคว้าของนิสิตนักศึกษาในสวนที่เกี่ยวข้องกับการเมืองเกาหลี ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของเกาหลี ประวัติศาสตร์เกาหลี และการเมืองระหว่างประเทศในเอเชียตะวันออก” (วิเชียร อินทะสี, 2561, คำนำ) ซึ่งกล่าวได้ว่าหนังสือเล่มนี้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ผู้แต่งได้ตั้งไว้เนื่องจากในหนึ่งบทจะร้อยเรียงด้วยหัวข้อย่อย ๆ ของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่สัมพันธ์กันที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของเกาหลี ประวัติศาสตร์เกาหลี และการเมืองระหว่างประเทศในเอเชียตะวันออกจึงเหมาะกับผู้ที่ต้องการข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจประวัติศาสตร์ของประเทศเกาหลีในช่วง ค.ศ.1864-1953 หรือผู้ที่สนใจข้อมูลเฉพาะส่วนก็สามารถค้นคว้าจากหัวข้อย่อยที่ผู้เขียนแสดงไว้ได้เช่นกัน

ในบทที่ 2 มีชื่อว่า เกาหลีกับการรุกรานจากต่างชาติช่วง ค.ศ.1864-1910 ผู้เขียนได้เริ่มต้นโดยการให้ข้อมูลการก่อตั้งประเทศเกาหลีตั้งแต่สมัยโชซอนโบราณ และบรรพบุรุษของคนเกาหลีหรือตำนาน “ทันกุน” คนเผ่าบูซาหามี ก่อนจะเข้าสู่ยุคสมัยของ 3 อาณาจักรคือ โคกูรยอ แพ็กเจ และซิลลา ในส่วนนี้ผู้แต่งได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการก่อกำเนิดและขึ้นมามีอำนาจของแต่ละอาณาจักรและราชวงศ์ และยังให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นรากฐานทางวัฒนธรรมและค่านิยมของประเทศเกาหลีคือ อิทธิพลของแนวคิดขงจื้อและการแบ่งชนชั้น ผู้เขียนนำเสนอความสำคัญของแนวคิดขงจื้อในสมัยราชวงศ์โชซอน โดยเฉพาะ “หลักความสัมพันธ์ 5 คู่” ซึ่งถือว่าเป็นพื้นฐานของการสร้างสังคมในอุดมคติได้แก่ ความสัมพันธ์ของผู้ปกครองกับผู้ใต้ปกครอง พ่อแม่กับบุตร สามีกับภรรยา พี่กับน้อง และเพื่อนกับเพื่อน แนวคิดขงจื้อได้กำหนดบทบาทระหว่างบุคคลในความสัมพันธ์ เช่น บุตรต้องกตัญญูต่อพ่อแม่ ภรรยาต้องเชื่อฟังสามี ประชาชนต้องเชื่อฟังผู้นำ แนวคิดขงจื้อจึงเป็นรากฐานของการปกครองและความสัมพันธ์ในสังคมเกาหลี ด้านการแบ่งชนชั้นที่เข้มงวดของสังคมเกาหลีนั้นมีมาตั้งแต่ในสมัยโชซอนโดยมีการแบ่งโครงสร้างทาง

สังคมเป็น 4 ชั้นชั้นคือ ยางบัน (ขุนนาง) ชุงอิน (ขุนนางระดับกลาง) ชังมิน (สามัญชน) และช็อนมิน (ชนชั้นล่างสุด) แสดงให้เห็นรากฐานการจัดระเบียบสังคมของเกาหลีที่กลุ่มขุนนางคือผู้มีอิทธิพลสูงสุด

ต่อมาในหัวข้อย่อยที่สองคือ สภาพด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของเกาหลีในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ผู้เขียนได้ให้ข้อมูลด้านการเมืองของเกาหลีในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ภายใต้การปกครองของราชวงศ์ต่าง ๆ และการเข้ามาอิทธิพลของตระกูลคิมแห่งอันดงในช่วงทศวรรษที่ 1840 ที่ทำให้ผู้อ่านเริ่มเห็นมูลเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของเกาหลี ด้านเศรษฐกิจกล่าวถึงความเสียหายทางเศรษฐกิจจากการรุกรานของญี่ปุ่นและการแทรกแซงจากต่างประเทศและการที่ชนชั้นสูงขุนนางและผู้ทำกิจการเหมืองแร่กลายเป็นกลุ่มคนที่ร่ำรวยและมีบทบาททางการเมืองในเวลาต่อมา ในด้านสังคมชนชั้นสูงคือกลุ่มที่ได้รับอภิสิทธิ์ในสังคมตลอดมา จนกระทั่งชนชั้นสูงกลุ่มยางบันได้ล่มสลายลง

ในหัวข้อย่อยต่อมา ผู้เขียนกล่าวถึงการดำเนินทำที่ต่อต่างชาติของเกาหลีและการคุกคามจากชาติตะวันตกและเพื่อนบ้านโดยที่เกาหลีต่อต้านการเข้ามาของชาติตะวันตกอย่างรุนแรง อาทิ ทำที่ของเกาหลีต่อการคุกคามจากฝรั่งเศส อเมริกา ญี่ปุ่น และแสดงให้เห็นการพยายามเข้ามาแทรกแซงของจีนและการแผ่อิทธิพลของรัสเซียโดยละเอียด ในช่วงท้ายของบทที่ 2 นี้ผู้เขียนได้ปูพื้นฐานไปสู่ยุคการตกเป็นอาณานิคมของญี่ปุ่นในบทถัดไปด้วยการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวเพื่อการปฏิรูปกับการแทรกแซงของต่างชาติ เช่น การรัฐประหารคัปซินเพื่อยกเลิกระบบบรรณาการจีน ขบวนการทางฮักที่ต่อต้านแนวคิดจากตะวันตกและขจัดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ก่อนจะเข้าสู่หัวข้อการครอบงำและการยึดครองเกาหลีเป็นอาณานิคมของญี่ปุ่น โดยผู้เขียนได้นำเสนอความเปรียบเทียบที่น่าสนใจไว้ว่า ชาวเกาหลีเปรียบประเทศของตนเป็นกึ่งที่ถูกวาลล้อมรอบซึ่งวาทที่พยายามรุกรานกึ่งเปรียบได้กับประเทศจีน ญี่ปุ่น และรัสเซีย (น. 45) ความเปรียบเทียบที่ผู้เขียนยกมามีส่วนช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจสถานภาพของเกาหลีในอดีตได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ก่อนจะปิดท้ายบทว่าเกาหลีเปรียบเหมือนอยู่ใต้อาณานิคมประลองกำลัง

ระหว่างมหาอำนาจและกล่าวถึงการตั้งสมาคมเพื่อเอกราช ความพยายามในการรักษาอธิปไตยของคนเกาหลี เช่น สมาคมเพื่อเอกราชหรือทงนิบฮย็อบฮเว เป็นต้น

จากการถูกรุกรานและแทรกแซงโดยต่างชาติที่ผู้แต่งปูพื้นฐานไว้ให้แก่ผู้อ่านในบทที่ 2 ได้นำมาสู่บทที่ 3 ที่มีชื่อว่า เกาหลีสมัยเป็นอาณานิคมญี่ปุ่น ในบทนี้กล่าวถึงสถานการณ์เมื่อญี่ปุ่นสามารถผนวกเกาหลีเข้าเป็นส่วนหนึ่งได้แล้วและได้มีการจัดระเบียบทางการปกครอง เช่น การตั้งสำนักงานผู้สำเร็จราชการแห่งโชซอน ตั้งผู้สำเร็จราชการให้มีอำนาจควบคุมทางการทหาร และมีอำนาจทางนิติบัญญัติในการออกกฎหมาย ข้อมูลดังกล่าวทำให้ผู้อ่านเข้าใจสถานการณ์การถูกรุกรานแบบเบ็ดเสร็จโดยเจ้าอาณานิคมคือญี่ปุ่น ในหัวขัถถัดมาผู้เขียนแสดงให้เห็นการที่ญี่ปุ่นดักตวงผลประโยชน์จากเกาหลี เช่น การถือครองที่ดิน การควบคุมด้านเศรษฐกิจ การระดมคนเกาหลีเพื่อประโยชน์ในด้านแรงงานและการสงครามเนื่องจากญี่ปุ่นกำลังเตรียมการเข้าสู่สงครามโลกครั้งที่ 2 ด้วยการจัดให้มีระบบทหารอาสาสมัคร ระบบการเกณฑ์ทหาร นำมาสู่การสูญเสียชีวิตทหารเกาหลีจำนวนมากในสงคราม นอกจากนี้ญี่ปุ่นยังมีนโยบายการสร้างการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมของญี่ปุ่นในเกาหลีด้วยการยอมรับเอาวัฒนธรรมของเจ้าอาณานิคมไว้ เช่น ภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่น ดังที่ญี่ปุ่นได้เข้ามาจัดการระบบการศึกษาของเกาหลีและการออกหนังสือพิมพ์เพื่อสนับสนุนจักรวรรดิญี่ปุ่น เป็นต้น

ความพยายามครอบงำเกาหลีในทุกกระบวนนี้เป็นพื้นฐานให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจประเด็นถัดไปได้คือ การต่อสู้เพื่อเอกราชของเกาหลีสมัยเป็นอาณานิคมญี่ปุ่น โดยผู้แต่งได้นำข้อมูลเกี่ยวกับขบวนการต่อสู้เพื่อเอกราชที่สำคัญมาแสดงไว้ เช่น ขบวนการ 1 มีนาคม การจัดตั้งรัฐบาลชั่วคราวในประเทศจีนและรัสเซีย โดยในกระบวนการต่อสู้นี้ได้มีแนวร่วมคือการก่อตัวและการเคลื่อนไหวของกลุ่มคอมมิวนิสต์เกาหลี ขบวนการซินกันฮเวหรือสมาคมเกาหลีใหม่ (คอมมิวนิสต์ผนวกกับลัทธิชาตินิยม) โดยมีการเคลื่อนไหวที่สำคัญคือ การเคลื่อนไหวเรียกร้องเอกราช 10 มิถุนายน การเคลื่อนไหวของขบวนการชาตินิยมเกาหลีในญี่ปุ่น เหตุการณ์สำคัญเหล่านี้ล้วนแสดงให้เห็นความพยายามของคนเกาหลีตลอดระยะเวลา 30 ปี จวบจนกระทั่งญี่ปุ่นยอมแพ้ในสงครามโลก

ครั้งที่ 2 จึงสำเร็จ ภายใต้ข้อมูลความกดดันที่เกาหลีได้รับจากญี่ปุ่นและการต่อสู้เพื่อเอกราช ผู้เขียนได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและสังคมเกาหลีในสมัยเป็นอาณานิคมญี่ปุ่น ทั้งการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยสิ่งสำคัญที่เกิดขึ้นภายหลังการยึดครองของญี่ปุ่นคือ ชนชั้นกลางแบบสมัยใหม่ที่ได้รับการศึกษาแบบสมัยใหม่และการสนับสนุนบทบาทของสตรีในสังคม ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมเกาหลีในสมัยใหม่ต่อมา

การแบ่งแยกและสงครามเกาหลี: การศึกษาอดีตเพื่อเข้าใจปัจจุบัน

ภายหลังจากการยึดครองของญี่ปุ่นที่อาจจะถือเป็นช่วงเวลาอหิวาต์แรกของเกาหลี ในบทที่ 4 ผู้เขียนได้นำเสนอความอลหม่านครั้งสำคัญของเกาหลีคือ การแบ่งแยกเกาหลีและการสถาปนาเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ ซึ่งถือเป็นส่วนสำคัญที่กระตุ้นความสนใจของผู้อ่านที่อยู่นอกวงการประวัติศาสตร์และเกาหลีศึกษา เนื่องจากความขัดแย้งระหว่างเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ยังคงเป็นประเด็นสำคัญที่ประจักษ์ต่อการรับรู้ของชาวโลกจนถึงปัจจุบัน แต่หากไม่มีข้อมูลทางประวัติศาสตร์การเมืองของเกาหลี ประกอบย่อมไม่เข้าใจสาเหตุของความขัดแย้งอันนำมาสู่ความอลหม่านและการแยกประเทศ ในหัวข้อการแบ่งแยกเกาหลี ผู้เขียนได้แสดงผลกระทบสืบเนื่องจากการพ่ายแพ้ของญี่ปุ่นในสงครามโลกครั้งที่ 2 และการสิ้นสุดการยึดครองเกาหลีของญี่ปุ่น ซึ่งมีจุดสำคัญคือปัญหาของเกาหลีในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่มีสหรัฐอเมริกาเข้ามาช่วยจัดการ จนนำมาสู่การแบ่งแยกเกาหลีที่เส้นขนานที่ 38 เนื่องจากสหรัฐอเมริกาไม่ต้องการให้สหภาพโซเวียตเข้าครอบครองดินแดนเกาหลีทั้งหมดจึงมีการกำหนดเส้นขนานที่ 38 ขึ้น

เกาหลีจึงตั้งอยู่ในสถานะสนามการยึดครองของมหาอำนาจ ผู้เขียนได้แสดงสถานการณ์ของเกาหลีส่วนเหนือภายใต้การยึดครองของสหภาพโซเวียต โดยเฉพาะการสนับสนุนบทบาทของคิมอิลซ็อง ในฐานะคนรักชาติและทำงานเพื่อมาตุภูมิ รวมถึงปัจจัย

ทางการเมืองและกลุ่มผู้นำที่ซับซ้อนขึ้นมีอำนาจในเกาหลีเหนือส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจของเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้แตกต่างกัน เกาหลีเหนือถูกควมคุมและรวมศูนย์โดยรัฐในขณะที่เกาหลีใต้เป็นลักษณะทุนนิยม ในขณะที่เดียวกันผู้เขียนได้แสดงข้อมูลของเกาหลีใต้ที่ถูกควมคุมโดยสหรัฐอเมริกาว่า รัฐบาลทหารของสหรัฐอเมริกาได้จัดตั้งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตั้งกองกำลังรบกึ่งทหาร สหรัฐอเมริกาได้แก้ปัญหาการควมคุมเรื่องข้าว ตั้งบริษัทเกาหลีใหม่เพื่อดูแลเรื่องสิทธิในที่ดิน รวมถึงการนำเสนอท่าทีของสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตต่อปัญหาเกาหลีทำให้ผู้อ่านเข้าใจว่าเหตุใดแนวคิดทางการเมือง ระบบเศรษฐกิจของเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้จึงแตกต่างกันจนยากจะรวมประเทศให้เป็นหนึ่งเดียวดั้งเดิมได้

ผู้เขียนได้คัดเลือกเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับท่าทีของสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตต่อปัญหาเกาหลีคือ ความตกลงมอสโกเกี่ยวกับการดำเนินการให้เกาหลีอยู่ภายใต้ภาวะพิทักษ์ การประชุมเตรียมการคณะกรรมการร่วมสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียต การประชุมคณะกรรมการร่วมสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียต ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 เหตุการณ์เหล่านี้แสดงให้เห็นความแตกต่างทางอุดมการณ์ทางการเมืองและวิธีการเข้ามาจัดการปัญหาเกาหลีของมหาอำนาจทั้งสองประเทศ ความแตกต่างนี้ทำให้สหรัฐอเมริกานำปัญหาของเกาหลีเข้าสู่การพิจารณาของสหประชาชาติเพื่อชวนให้ชาวเกาหลีเชื่อว่าด้วยการจัดการของสหรัฐอเมริกาจะนำมาสู่การกลับมารวมกัน แต่ทว่าในความเป็นจริงกลับกลายเป็นการนำไปสู่ความขัดแย้งมากยิ่งขึ้น ดังที่ผู้เขียนได้นำเสนอไว้ในส่วนสุดท้ายของบทการแบ่งแยกเกาหลีคือ การสถาปนาสาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี (เกาหลีเหนือ) ภายใต้การดูแลของสหประชาชาติ โดยผู้เขียนได้ให้ข้อสังเกตที่น่าสนใจเอาไว้ว่า การสถาปนาดังกล่าว “นับเป็นความล้มเหลวของความตกลงที่มีมหาอำนาจกระทำร่วมกันไว้ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 เส้นขนานที่ 38 ...ได้กลายเป็นเส้นแบ่งพรมแดนระหว่างเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้...การเกิดขึ้นของเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้จึงเป็นสิ่งแสดงให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของมหาอำนาจที่แข่งขันกันสร้างอิทธิพลและพิทักษ์ประโยชน์ของตนด้วยการกำหนดชะตาของประชาชนในดินแดนที่ยึดครองโดยไม่ได้รับฟังความต้องการและ

ความคิดเห็นของประชาชน” (น. 172) จากความเห็นของผู้เขียนต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แสดงให้เห็นว่าการแบ่งแยกของเกาหลีทั้งสองส่วนได้รับอิทธิพลมาจากการแทรกแซงของมหาอำนาจและอุดมการณ์ทางการเมืองที่ต่างกัน การทบทวนที่มาในอดีตของการแบ่งแยกประเทศจะช่วยให้เข้าใจสถานการณ์การเมืองโลกในปัจจุบันและอาจนำไปสู่การป้องกันปัญหาความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและการแก้ปัญหาที่ผิดวิธีด้วย

สถานการณ์ความอลหม่านในบทที่ 4 ที่กล่าวถึงการแบ่งแยกสงครามเกาหลี ไม่ได้นำไปสู่จุดจบของปัญหาแต่หาได้นำมาสู่ความอลหม่านในส่วนต่อมาก็คือ สงครามเกาหลี ที่ผู้เขียนจัดไว้เป็นบทสุดท้ายเพื่อแสดงให้เห็นว่าต้นตอของความอลหม่านนั้นมาจาก *การรุกรานจากต่างชาติ การตกเป็นอาณานิคม การแบ่งแยก* และมาจบท้ายด้วยสงครามเกาหลีในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ผู้เขียนกล่าวถึงที่มาของสงครามเกาหลีว่าคือ การสู้รบระหว่างกองทัพเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้อันเนื่องมาจากการบุกโจมตีข้ามเส้นขนานที่ 38 และสาเหตุที่สงครามเกาหลียืดเยื้อนั้นเนื่องมาจากการมีมหาอำนาจคอยสนับสนุนนั่นเอง

ส่วนที่น่าสนใจที่สุดของบทที่ 5 คือการที่ผู้เขียนวิเคราะห์และประมวลสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้และความสัมพันธ์ระหว่างมหาอำนาจทั้งก่อนและหลังการเกิดสงคราม ได้แก่ ความขัดแย้งระหว่างผู้นำเกาหลีเหนือกับเกาหลีใต้เกี่ยวกับการอ้างความชอบธรรมในการรวมประเทศ ความอ่อนแอด้านกำลังทหารของเกาหลีใต้และการขาดข้อผูกมัดด้านความมั่นคงจากสหรัฐอเมริกา การเตรียมพร้อมและความเข้มแข็งทางทหารของเกาหลีเหนือ ความสับสนและความวุ่นวายทางการเมืองในเกาหลีใต้ ต่อด้วยการนำเสนอข้อมูลที่แสดงให้เห็นการแทรกแซงของมหาอำนาจในสงครามเกาหลี ได้แก่ การแทรกแซงของประเทศสหรัฐอเมริกา จีน สหภาพโซเวียต การนำเสนอกระบวนการแทรกแซงของประเทศมหาอำนาจโดยละเอียดถือเป็นคุณูปการของหนังสือเล่มนี้ที่แสดงให้เห็นความรอบรู้ในประวัติศาสตร์การเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของผู้เขียนที่มีได้ให้ข้อมูลเฉพาะความขัดแย้งภายในเกาหลีทั้งสองส่วน แต่ยังสามารถประมวลผล เชื่อมโยง วิเคราะห์และแสดงให้เห็นโครงข่ายของการเมือง

ที่ปะทะกันในเกาหลี และบทบาทของประเทศอื่น ๆ ต่อเกาหลีที่ก่อร่างให้เกิดเป็นความ
อลหม่านขึ้นด้วย

นอกจากนี้ผู้เขียนแสดงให้เห็นบทบาทของสหประชาชาติในสงครามเกาหลี
เช่นเดียวกับที่ปรากฏในบทการแบ่งแยกว่าสหรัฐและกองกำลังสหประชาชาติให้ความ
ช่วยเหลือเกาหลีใต้ทำให้กองกำลังทหารเกาหลีเหนือล่าถอยไป ซึ่งผู้เขียนได้จัดลำดับ
ความยืดเยื้อของสงครามให้เป็นลำดับที่ชัดเจนโดยการแบ่งเป็น 4 ช่วงคือ ช่วงแรก
เกาหลีเหนือส่งกองทหารบุกโจมตีเกาหลีใต้ ช่วงที่สอง สหรัฐอเมริกายกพลขึ้นบกที่อิน
ซอน ช่วงที่สาม กองกำลังสหประชาชาติรุกข้ามเส้นขนานที่ 38 สู่อินแดนเกาหลีเหนือ
ช่วงที่สี่ การเจรจาสงบศึกระหว่างคู่กรณีในสงครามเกาหลี และส่วนสุดท้ายของบทคือ
การเจรจาสงบศึกสงครามเกาหลี โดยผู้เขียนได้วิเคราะห์สาเหตุของการยุติสงคราม
เกาหลีไว้โดยละเอียดก่อนจะจบบทลงด้วยการแสดงให้เห็นความสูญเสียของประชาชน
เกาหลีทั้งสองส่วนและกว่าสิบล้านครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจากสงครามในครั้งนี้

บทสรุป

ในส่วนสุดท้ายของหนังสือ *เกาหลีในช่วงอลหม่าน ค.ศ. 1864-1953: การ
รุกรานจากต่างชาติ การตกเป็นอาณานิคม การแบ่งแยกและสงครามเกาหลี*
ผู้เขียนได้สรุปพัฒนาการและเหตุการณ์สำคัญของประเทศเกาหลีตั้งแต่ก่อนการก่อตั้ง
อาณาจักรโครยอจนถึงปลายรัชสมัยโชซอน การเป็นผู้สำเร็จราชการของแท็วอนกุน การ
นำมาสู่การปฏิรูป ขบวนการทงฮัก จนกระทั่งถึงการตกอยู่ใต้การปกครองของญี่ปุ่น
ในช่วงการปกครองของญี่ปุ่นชาวเกาหลีและชนชั้นแรงงานในเกาหลีประสบความยากลำบาก
จนถึงการปลดปล่อยเกาหลีหลังจากที่ญี่ปุ่นพ่ายแพ้ในสงครามโลกครั้งที่สอง การ
เข้ามาแทรกแซงของมหาอำนาจในเกาหลีคือ สหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตนำมาสู่
การแบ่งแยกเกาหลีเป็นสองส่วนคือ เกาหลีเหนือและเกาหลีใต้โดยมีเส้นขนานที่ 38 เป็น

เส้นแบ่ง สหรัฐอเมริกาได้ยื่นข้อเสนอจัดให้มีการเลือกตั้งในเกาหลีภายใต้การดูแลของสหประชาชาติเพื่อให้มีรัฐบาลและสถานนิติบัญญัติชั่วคราว ด้วยอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกันทำให้เกิดความขัดแย้งมากขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งถึงช่วงการสถาปนาสาธารณรัฐเกาหลีและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี แต่ด้วยการแทรกแซงจากมหาอำนาจที่คอยสนับสนุนเกาหลีทั้งสองส่วนในทิศทางที่แตกต่างกันนำมาสู่สงครามเกาหลีระหว่าง ค.ศ.1950-1953 แม้สงครามเกาหลีจะยุติลงแต่ก็เป็นเพียงการหยุดยั้งเท่านั้น ความขัดแย้งทางการเมืองยังไม่ถูกแก้ไข ผู้เขียนได้ให้ข้อสังเกตสำคัญไว้ว่า “เนื่องจากโครงสร้างความขัดแย้งระหว่าง 2 เกาหลีซึ่งมีมหาอำนาจเข้ามาเกี่ยวข้องยังไม่ได้รับการแก้ไข การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ หรือการรวมเกาหลีเข้าด้วยกันจะเกิดเป็นจริงขึ้นได้ จำเป็นต้องใช้การเจรจา สงครามเกาหลีในอดีตย่อมเป็นบทเรียนของความล้มเหลวในการใช้กำลังทหารในการแก้ไขปัญหา” (น. 253)

การนำเสนอข้อคิดดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการศึกษาวาระออลหม่านที่เกิดขึ้นกับประเทศเกาหลีทั้งสองส่วนที่ประชาคมโลกรับรู้นั้นเป็นเพียงส่วนยอดของภูเขาน้ำแข็งเท่านั้น หากแต่ยังมีโครงข่ายความขัดแย้งที่ฝังรากลึกและซ้อนทับกันมาอย่างยาวนานตามที่ผู้เขียนได้แสดงไว้ในหนังสือเล่มเล่มนี้ การศึกษาด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจึงจำเป็นต้องอาศัยประวัติศาสตร์เป็นเครื่องมือในการทำความเข้าใจปัญหาเพื่อถอดบทเรียนและนำมาใช้ในการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

หนังสือ *เกาหลีในช่วงอลหม่าน ค.ศ.1864-1953: การรุกรานจากต่างชาติ การตกเป็นอาณานิคม การแบ่งแยกและสงครามเกาหลี* มีการแบ่งบทในการศึกษาที่ชัดเจน การใช้ภาษาที่เป็นกลาง แต่หนักแน่น กระชับ ตรงไปตรงมา ประกอบกับวิธีการแบ่งหัวข้อย่อยภายในบทเป็นหัวข้อสั้น ๆ ช่วยให้ผู้อ่านสามารถติดตามประเด็นสำคัญได้อย่างต่อเนื่องไม่หลงประเด็น นอกจากนี้ในส่วนสรุปผู้เขียนยังได้ทวนย้ำความทรงจำให้กับผู้อ่านอีกครั้งถึงเหตุการณ์ทั้งหมดภายในเล่ม แม้ผู้อ่านจะอ่านในส่วนสรุปก่อนก็ยังสามารถเข้าใจเนื้อหาโดยรวมของหนังสือเล่มนี้ได้ หากผู้อ่านต้องการค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เกาหลีในช่วงเวลาดังกล่าวแบบเฉพาะเรื่องก็สามารถเข้าถึงได้ตามหัวข้อย่อยที่ปรากฏในสารบัญ และคุณสมบัติสำคัญของหนังสือเล่มนี้คือการทำ

ดัชนีท้ายเล่มเรียงตามลำดับตัวอักษร ก-ฮ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถสืบค้นได้ตามคำสำคัญที่
ตนสนใจอีกด้วย อีกทั้งข้อมูลในส่วนบรรณานุกรมและรายการอ้างอิงภายในเล่มยังม
ีความละเอียดมากเหมาะสำหรับผู้ที่สนใจจะใช้ในการวิเคราะห์เพิ่มเติมในเรื่องที่เกี่ยวข้อง
อีกด้วย กล่าวโดยสรุป **เกาหลีในช่วงอลหม่าน ค.ศ.1864-1953: การรุกรานจาก
ต่างชาติ การตกเป็นอาณานิคม การแบ่งแยกและสงครามเกาหลี** คือหนังสือที่ให้
ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เกาหลีในช่วงค.ศ.1864-1953 โดยละเอียด ผู้เขียนเชื่อมโยง
และวิเคราะห์ให้ผู้อ่านเข้าใจสาเหตุแห่งความอลหม่านที่เกิดขึ้นแก่เกาหลีใต้ได้อย่าง
กระชับชัดเจน ผู้ที่สนใจอ่านเพราะต้องการใช้ประกอบการค้นคว้า ผลงานวิชาการ หรือ
การศึกษาในด้านรัฐศาสตร์และเกาหลีศึกษาก็สามารถใช้ประโยชน์จากหนังสือเล่มนี้ได้
ครบถ้วน สำหรับผู้ที่สนใจอ่านเพื่อประดับความรู้และทำความเข้าใจกับข่าวการเมืองของ
โลกให้ชัดเจนยิ่งขึ้น หนังสือเล่มนี้ก็สามารถตอบโจทย์ผู้อ่านได้อย่างเต็มศักยภาพ

รายการอ้างอิง

- วิเชียร อินทะสี. (2561). *เกาหลีในช่วงอลหม่าน ค.ศ.1864-1953: การรุกรานจาก
ต่างชาติ การตกเป็นอาณานิคม การแบ่งแยกและสงครามเกาหลี*. พิษณุโลก:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.